

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>

پرسش از معنای زندگی

پرسش از زندگی و ده ها پرسش مرتبط با آن همواره ذهن انسان ها و بسیاری از اندیشمندان و صاحب نظران علوم اجتماعی را به خود مشغول کرده است. مساله **معنا** در باره **کل زندگی انسان** و در مورد **تمام پدیده های اجتماعی** (از جمله کنش ها) قابل طرح است .

این پرسش که « **چگونه می توان معنای زندگی و معنای کنش انسان های دیگر را فهمید؟** » یکی از پرسش های مهم و کلیدی برای **اندیشمندان علوم اجتماعی** است . مانند تفاوت معنای کوبه ها در درهای قدیمی و معنای باغ سنگی در سیرجان (**توضیح در قسمت تصاویر**)

پیچیدگی پدیده های انسانی و اجتماعی

بررسی و مطالعه پدیده های انسانی و اجتماعی ، بدون توجه به عمق آن ها به نتیجه گیری **اشتباه** منجر شد. سه پدیده انسانی و اجتماعی (**شهادت طلبی ، فدا کردن جان برای وطن و خودکشی**) که با وجود **شباهت** ، در عمق با هم متفاوت هستند.

شهادت طلبی : در طول هشت سال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ، صدها هزار نفر از رزمندگان ایرانی ، جان خود را از دست دادند. بسیاری از این شهیدان ، در **سنین جوانی و نوجوانی** ، در شیرین ترین دوران عمر خود به شهادت رسیدند. روایت ها و مستندهای به جامانده از آن دوران ، از آرزو و **رقابت تنگاتنگ رزمندگان** برای شهادت حکایت دارند. بسیاری از بازماندگان این دوران ، زنده ماندن خود و جاماندن از قافله همزمان شهیدشان را خسرانی بزرگ می دانند.

فدا کردن جان برای وطن: در همه جنگ ها ، همیشه سربازانی بوده اند که با **آگاهی کامل از احتمال کشته شدن** ، پا به میدان جنگ گذاشته اند. این سربازان قطعاً **انگیزه های مهمی** (مانند دفاع از وطن و پیروزی بر دشمن) داشته اند. اما شاید نتوان سربازانی را یافت که **جان باختن** در راهی که برگزیده اند را **بخشی از کمال خود** بدانند و آرزو کنند. (خلبان های ژاپنی که هواپیماهای خود را به ناوهای دشمن می کوبیدند)

خود کشی : خود کشی یک **کنش غیر عادی** است که از گرایش به **مردن به جای زنده ماندن** حکایت دارد؛ گرایشی که **برخلاف طبیعت و سرشت انسان** است .

مقایسه سه پدیده (شهادت طلبی ، فدا کاری جان برای وطن و خود کشی)

شبهات	دست شستن از دنیا و رفتن به استقبال مرگ
تفاوت	معنای متفاوت آنها؛ همین معانی متفاوت ، هویت آنها را تعیین می کند و از آن ها سه پدیده مختلف می سازد

پدیده	معنا
شهادت طلبی	شوق به حیات جاودانه ، عشق به دیدار محبوب ، دفاع از دین ، مبارزه با ظلم ، اقامه حق ...
فدا کردن جان برای وطن	دفاع از غرور ملی ، میهن دوستی ، غلبه بر دشمن ، کشورگشایی ، هیجان و
خودکشی	رنج گریزی ، احساس پوچی ، فشارهای اقتصادی ، بحران های اجتماعی ، بحران معنویت.... درون هر کدام از این پدیده ها نیز تفاوت و تنوع معنایی وجود دارد.

خودکشی

پس از **انقلاب صنعتی** ، مسئله **خودکشی** به شکل بی سابقه ای در **جوامع صنعتی** رواج پیدا کرد. به گونه ای که جامعه شناسان ، روان پزشکان ، اقتصاددانان ، حقوقدانان و فیلسوفان را به مطالعه این پدیده و چاره اندیشی برای آن واداشت. پاسخ صاحب نظران علوم مختلف به **چرایی وقوع خودکشی** با یکدیگر متفاوت است و حتی اندیشمندان یک حوزه نیز در این باره **نظرات متفاوت و حتی متعارضی** ابراز کرده اند.

مثال : جامعه شناسانی که در تحلیل خودکشی به **عوامل اقتصادی** (مانند فقر ، کاهش رفاه عمومی و...) توجه کرده اند، از سوی برخی دیگر از جامعه شناسان با این انتقاد روبرو هستند که نرخ خودکشی در برخی کشورها با **سطح رفاه عمومی بالا** ، بیشتر از برخی جوامع با **سطح رفاه و شرایط اقتصادی پایین تر** است .

وجود برخی نظریات متفاوت ، نشانه پیچیدگی و عمق پدیده های اجتماعی و البته دشواری فهم آن هاست .

برخی رویکردها ، برای دستیابی به پاسخ ساده ، **سر راست و قابل پیش بینی** درباره چرایی وقوع پدیده های اجتماعی ، پیچیدگی و عمق این پدیده ها را نادیده می گیرند و از **پدیده های اجتماعی و انسانی « هویت زدایی » می کنند.**

جامعه‌شناسی تفسیری

قرن نوزدهم

در این قرن در کشور آلمان برخی **متفکران اجتماعی** (مانند ویلهلم دیلتای و ماکس وبر) مدعی شدند که هر چند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد. اما انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و **پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی تفاوت دارند.**

عقاید ماکس وبر

۱- معتقد بود کنش انسانی **معنادار** است و **پدیده‌های معنادار** را نمی‌توان همانند پدیده‌های طبیعی، از طریق حواس مطالعه کرد بلکه **باید معنای آن را فهمید.**

۲- با این که **فهمیدن** را برای درک **معنای پدیده‌های اجتماعی** ضروری می‌دانست، اما **چون هنوز علم را به علم تجربی محدود می‌دانست**، عقیده داشت آن چه جامعه‌شناسان از مطالعه پدیده‌ها می‌فهمند باید با **روش تجربی اثبات شود و** **گره ارزش علمی ندارد.**

۳- **تفهم** را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌دانست، بلکه آن را مقدمه و پیش‌نیازی برای روش علمی (روش تجربی) می‌انگاشت.

۴- معتقد بود جامعه‌شناس، **فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند**، اما نمی‌تواند درباره آرمانها و ارزش‌ها (که پدیده‌های نامحسوس و غیر تجربی هستند) **داوری علمی کند**. زیرا جامعه‌شناس با این کار (یعنی داوری درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها) از دایره علم خارج می‌شود یا **با نام علم کار غیر علمی می‌کند.**
مثال: جامعه‌شناس می‌تواند برای مدتی با عضای سگ گروه سیاسی زندگی کند و از این عقاید و ارزش‌های آنها را بفهمد و توصیف کند، اما نمی‌تواند درباره درست یا نادرست بودن این عقاید و ارزش‌ها داوری کند و به نقد یا اصلاح آن بپردازد.

قرن بیستم

در این قرن، **نتایج این باور که «مرز علم و غیر علم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند»** مورد تردید قرار گرفت و زمینه را برای رونق و غلبه **تفسیر و رویکرد تفسیری** فراهم شد.

تبیین: دانش جهان شمول (قوانین همه‌جایی و همیشگی) تفسیر: دانش محلی (قوانین این‌جایی و اکنونی)
همه دانش‌ها، تولیداتی اجتماعی و فرهنگی هستند؛ **یعنی فرهنگ‌های گوناگون، تفسیرهای مختلفی از زندگی دارند و هر کدام دانش خاص خود را تولید می‌کند.**

ویژگی‌های رویکرد تفسیری

با غلبه رویکرد تفسیری:

۱- تبیین در حاشیه تفسیر قرار می‌گیرد.

۲- علوم انسانی و اجتماعی دیگه دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارد.

۳- تفسیر به عنوان روش ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته می‌شود.

رویکرد تفسیری		
هدف	روش	موضوع
معنا بخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی	تفسیر (نگاه از درون به پدیده ها برای یافتن معنای آن ها)	کنش های اجتماعی و معنای آنها

مقایسه رویکردهای تبیینی و تفسیری

رویکرد تفسیری در تقابل بار رویکرد تبیینی ، بر این باور است که :
کنشگران بر اساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می زنند .
برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده های اجتماعی عبور کرد و به معنای نهفته در کنش ها راه یافت.

مقایسه رویکرد تفسیری با رویکرد تبیینی

هدف	روش	موضوع	انواع رویکرد
معنا بخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی	تفسیر(نگاه از درون پدیده ها برای یافتن معنای آن ها)	کنش های اجتماعی و معنای آن ها	رویکرد تفسیری
پیش بینی و کنترل پدیده های اجتماعی	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	پدیده های اجتماعی (همانند پدیده های طبیعی)	رویکرد تبیینی

معنای کنش

وقتی از معنای کنش می پرسیم :

- گاهی منظور ، **قصد و هدف** کنشگر از انجام دادن کنش است ؛ (**معنای ذهنی**)
مثال : ممکن است هدف یک دانش آموز از درس خواندن ، کشف حقیقت ، افزایش معلومات ، اشتغال ، کسب موقعیت اجتماعی و باشد .

برای پی بردن به **هدف کنش** ، باید به **ذهن کنشگر** راه یابیم (**معنای ذهنی**)

- گاهی منظور چیزی است که **کنش**، **نماد و نشانه ای** از آن است و بر آن دلالت می کند؛ (**معنای فرهنگی**)
مثال درس خواندن دانش آموز می تواند نشان دهنده فضای رقابتی در مدرسه ، ارزشمند بودن سواد آموزی در جامعه ، اهمیت تحصیلات برای والدین و غیره باشد.

برای **فهم دلالت کنش** ، باید به **زمینه فرهنگی کنش** مراجعه کنیم . (**معنای فرهنگی**)

نتیجه: فهم هر کنش مستلزم دسترسی به معنای ذهنی(فردی) و معنای فرهنگی (اجتماعی) نهفته در آن است .

کنشگران فردی و جمعی ، هم در معنای ذهنی و هم در معنای فرهنگی ، **فعال و خلاق** هستند و این **خلاقیت و فعالیت** **کنشگران** ، دو نتیجه در پی دارد:

- ۱- موجب پیدایش **معنای گوناگون** و پدید آمدن **خرده فرهنگ ها و گروه های مختلف** ، درون هر جهان اجتماعی می شود
- ۲- **فرهنگ ها و جهان های اجتماعی مختلف** ، را پدید می آورد.

تنوع و تکثر معانی

جهان های اجتماعی مختلف ، معنای ذهنی و فرهنگی متفاوتی پدید می آورند.

مثال : ممکن است لباس و ظاهر زیبا در یک فرهنگ بر جایگاه و پایگاه اجتماعی والا دلالت نکند یا در فرهنگ دیگری ، علم آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نداشته باشد، بلکه با هدف غلبه بر دیگران یا به دست آوردن شغل پردرآمد ، انجام شود.

تنوع و تکثر معانی ، موجب پیچیدگی کنش های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن ها می شود.

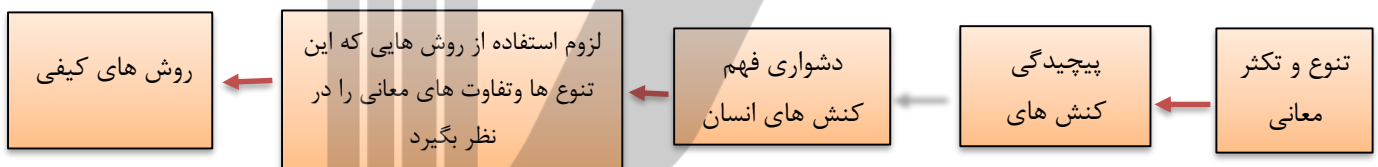
روش های کیفی

از آن جا که تنوع و تکثر معانی موجب پیچیدگی کنش های انسانی می شود ، برای فهم کنش انسان ها باید به سراغ روش هایی رفت که این تنوع و تفاوت ها را در نظر بگیرد. این روش ها ، «روش های کیفی» نام دارند که در مقابل «روش های کمی» مورد استفاده در جامعه شناسی تبیینی قرار می گیرند . بنابراین:

روش های کمی روش مطالعه در جامعه شناسی تبیینی

روش های کیفی روش مطالعه در جامعه شناسی تفسیری

جمع بندی:

انواع روش های کیفی

دو نمونه از روش های کیفی عبارتند از:

قوم نگاری	پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آن ها را دارد ، زندگی می کند : یعنی پژوهشگر خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می دهد و کنش هایشان را تجربه می کند تا آن ها را بهتر بشناسد .
مطالعه موردی	اگر محقق بخواهد تمام ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص (مثلا یک فرد ، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ) را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد ، از این روش استفاده می کند . مثال : در مطالعه موردی یک روستا ، موقعیت جغرافیایی ، اوضاع جمعیتی ، اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی و به طور کامل جزئیات زندگی مردم آن روستا بررسی می شود.

گافمن : از جامعه شناسانی که برای تحقیق درباره بیمارستان روانی به عنوان یک نهاد اجتماعی و اثر آن بر بیماران ، ماه ها به عنوان کارمند در بیمارستان روانی مشغول به کار شد و از طریق مشاهده مشارکتی به تحقیق پرداخت .

مقایسه روش های کمی و کیفی در جامعه شناسی

روش های کمی	روش مطالعه در جامعه شناسی تبیینی	۱-آزمایش :آزمون یک فرضیه در شرایط کاملا کنترل شده
روش های کیفی	روش مطالعه در جامعه شناسی تفسیری	۲- پرسشنامه : پرسشنامه با پاسخ های چند گزینه ای
		۱-قوم نگاری : زندگی در محل و بر اساس مشاهده مشارکتی
		۲- مطالعه موردی : مطالعه عمیق و همه جانبه

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>